MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: USA – Ameryka Łacińska. Skomplikowane relacje

Tematyka

Program dotyczy różnych wymiarów relacji Stanów Zjednoczonych z krajami Ameryki Łacińskiej w historycznym i współczesnym kontekście.

Program podzielony jest na trzy części, z których każda poświęcona jest różnym typom ustrojów funkcjonujących historycznie w krajach latynoamerykańskich: demokracje, dyktatury, reżimy rewolucyjne.

Program nadaje się do wykorzystania między innymi przy okazji omawiania kwestii stosunków międzynarodowych w Hemisferze Zachodniej oraz polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/pt3yB-sUUgw
- zwiastun programu: https://youtu.be/zsDZIGzj2NY

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: USA – Ameryka Łacińska. Skomplikowane relacje

Zagadnienia wstępne

1. Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od studiowania mapy Ameryki Południowej i Środkowej oraz całościowo obu Ameryk.
2. Następnie, prowadzący dokonuje krótkiego wprowadzenia dotyczącego historycznego rysu, a więc odniesienia do okresu, gdy Ameryki były kolonizowane przez państwa europejskie. Należy zwrócić uwagę na kulturowe i językowe aspekty oraz na to, które kraje i w jakim tempie uniezależniały się i zdobywały niepodległość.
3. Zainicjowanie dyskusji na temat dlaczego Ameryka Łacińska może mieć znaczenie dla Stanów Zjednoczonych.

Część 1/3: Demokracje

Emisja pierwszej części programu: **(0:00-13:49)**

[1] ilustracja do pytania nr. 3
Luiz Inácio Lula da Silva, aut. PSB Nacional 40

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. O jakich trzech możliwościach, jeżeli chodzi o funkcjonowanie systemów rządów w odniesieniu do Ameryki Łacińskiej, mówił John F. Kennedy?
2. Jaka jest hierarchia preferencji USA, jeżeli chodzi o wymienione przez Kennedy'ego możliwe formy rządów w Ameryce Łacińskiej i dlaczego?
3. Zdjęcie obok przedstawia polityka, który zwyciężył w ostatnich wyborach prezydenckich w Brazylii. Jak się nazywa i czy piastował on już wcześniej w Brazylii jakieś stanowisko polityczne?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: USA – Ameryka Łacińska. Skomplikowane relacje

4. Jaki profil, jeżeli chodzi o koncepcje gospodarcze, charakteryzuje program oraz politykę prowadzone przez Lulę?
5. Czy w Ameryce Łacińskiej reżimy niedemokratyczne mają zazwyczaj prawicowy czy lewicowy profil?
6. Jakie nowatorskie programy społeczne wprowadzał Lula podczas swej pierwszej kadencji?
7. Zdjęcie obok przedstawia odchodzącego prezydenta Brazylii. Kto to i jaki miał on profil ideowo-polityczny?
8. Jakie są obecnie istotne kwestie jeżeli chodzi o relacje brazylijsko amerykańskie?

[2] ilustracja do pytania nr. 7 Jair Bolsonaro, aut. Isac Nóbrega/PR

Część 2/3:
Dyktatury

Emisja drugiej części programu: **(13:50-27:06)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Na czym polegała tzw. Doktryna Monroe w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych?
2. Dlaczego Stany Zjednoczone, będąc w warstwie retorycznej światowym promotorem demokracji, bardzo często w Ameryce Południowej wspierały dyktatury?
3. W jakim stopniu realia zimnowojenne wpłynęły na politykę Stanów Zjednoczonych wobec Ameryki Łacińskiej?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: USA – Ameryka Łacińska. Skomplikowane relacje

4. Zdjęcie obok przedstawia dyktatora latynoamerykańskiego, który stworzył wokół siebie zinstytucjonalizowany kult jednostki. Kto to i jakim krajem rządził?

5. Dlaczego Stany Zjednoczone długo wspierały dyktaturę Rafaela Trujillo, pomimo że sposób sprawowania przez niego rządów zdecydowanie odbiegał od wzorca polityki promowanej przez Stany Zjednoczone?

6. Dlaczego Stany Zjednoczone wycofały swoje poparcie, a następnie nawet doprowadziły do usunięcia dyktatora Dominikany Rafaela Trujillo?

7. Dlaczego Stany Zjednoczone zdecydowały się na odsunięcie od władzy Manuela Noriegi?

8. Zdjęcie poniżej przedstawia Omara Torrijosa Herrerę, przywódcę Panamy, podpisującego porozumienie z Jimmim Carterem. Jakiej sprawy to porozumienie dotyczyło? Co się stało z Herrerą?

[3] ilustracja do pytania nr. 4
Rafael L.Trujillo

[4] ilustracja do pytania nr. 8
Omar Torrijos Herrera i Jimmy Carter
po podpisaniu traktatu panamskiego, 1977

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: USA – Ameryka Łacińska. Skomplikowane relacje

9. Jaki był stosunek Stanów Zjednoczonych do Juana Perona i wzajemnie?
10. Jaką koncepcję w polityce chciał wprowadzać Juan Peron? Co w koncepcji Perona oznaczało tercera posición?
11. Na zdjęciu obok Juan Peron przedstawiony jest ze swoją trzecią żoną Isabelitą. Jakie były jej losy po śmierci Juana Perona?
12. Jaką rolę przypisuje się Stanom Zjednoczonym podczas zamachu w Argentynie w 1976 roku, który dał początek tzw. Brudnej Wojnie?

[5] ilustracja do pytania nr. 11
Para prezydencka: Juan Perón i Izabelita Perón, 1973

Część 3/3:
Rewolucje

Emisja trzeciej części programu: **(27:07-42:30)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Co to była Inwazja w Zatoce Świń i dlaczego się nie udała?
2. Na zdjęciu obok przedstawiono szefa CIA, który w 1961 roku został przez prezydenta Kennedy'ego pozbawiony stanowiska. Kto to był i dlaczego stracił stanowisko?
3. Na jakich strategicznych założeniach zakorzenionych w porządku zimnowojennym opierała się pozycja Castro w okresie po kryzysie kubańskim?

[6] ilustracja do pytania nr. 2
Allen Dulles, szef amerykańskiego wywiadu, utracił stanowisko po inwazji w Zatoce Świń

4. Dlaczego Stany Zjednoczone w Nikaragui w celu obalenia reżimu antyamerykańskiego wspierały contras, a nie zdecydowały się na dokonanie tam bezpośredniej interwencji, tak jak chociażby w przypadku Panamy?

5. Dlaczego pojawienie się antyamerykańskiego reżimu Hugona Chaveza w Wenezuali na początku XXI wieku nie było wystarczającym powodem dla Stanów Zjednoczonych aby spowodować reakcję w postaci próby obalenia (jak choćby wcześniej robiono to wielokrotnie, gdy powstawał jakiś antyamerykański rząd w Ameryce Łacińskiej)?

6. Jakie mogą być perspektywy tzw. różowej fali (czyli lewicowego zwrotu) w Ameryce Łacińskiej dla pozycji Stanów Zjednoczonych w Zachodniej Hemisferze?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

   Luiz Inácio Lula da Silva (znany potocznie jako Lula) – polityk brazylijski o korzeniach związkowych, związany z Partią Pracujących. Prezydent Brazylii w latach 2003-2011 oraz ponownie od 2023 roku. W 2017 roku, w trakcie kampanii prezydenckiej, w której brał udział, został skazany w sprawie o korupcję, co spowodowało jego wycofanie się z wyścigu o fotel prezydencki. W 2021 roku wyrok został unieważniony.

   Jair Bolsanero – polityk brazylijski, były wojskowy. Związany z Partią Demokratyczno-Chrześcijańską, potem Partią Socjalliberalną, a następnie Partią Liberalną. W wyniku kampanii prezydenckiej, podczas której został przeprowadzony zamach na jego życie, został wybrany na stanowisko prezydenta na kadencję 2019-2023.

   Doktryna Monroe – doktryna dotycząca polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych, wyartykułowana w 1823 roku, podczas prezydentury Jamesa Monroe. Zakładała ona, że Zachodnia Hemisfera winna być wolna od europejskiego kolonializmu, a jakakolwiek interwencja mocarstw w tym regionie będzie uważana za akt wrogi wobec Stanów Zjednoczonych.

Rafael Trujillo – wojskowy i polityk sprawujący w latach 1930-1961 dyktatorskie rządy w Dominikanie.

Omara Torrijos Herrera – panamski polityk. Przywódca Panamy w latach 1968-1981. Zginął w wypadku lotniczym w 1981 roku. W 1977 roku doprowadził do podpisania porozumienia z prezydentem Stanów Zjednoczonych Jimmim Carterem, na mocy którego miało nastąpić stopniowe (do 2000 roku) oddanie Panamie kontroli nad Kanałem Panamskim.

Juan Perón – argentyński polityk i wojskowy, rządzący Argentyną jako prezydent w latach 1946-1955 a następnie 1973-1974. Twórca ruchu politycznego, określanego mianem peronizmu. Zwolennik podążania przez Argentynę tzw. Trzecią Drogą, pomiędzy kapitalizmem a socjalizmem, lewicą a prawicą.

Isabel Martínez de Perón (znana jako Isabelita) – argentyńska polityk. Trzecia żona Juna Perona. Pierwsza kobieta na stanowisku prezydenta Argentyny sprawująca ten urząd w latach 1974-1976. W roku 1973 została wiceprezydent Argentyny u boku swego męża – prezydenta Juana Perona. Po jego śmierci w 1974 roku automatycznie zajęła jego miejsce na urzędzie prezydenta. W 1976 roku została odsunięta od władzy w wyniku zamachu stanu. Przez kilka lat przetrzymywana w areszcie domowym. W 1981 udała się na emigrację do Hiszpanii.

Brudna Wojna – okres czystek i terroru, trwającego w Argentynie przez około sześć lat po przewrocie wojskowym dokonanym w 1976 roku. Represje skierowane były w opozycję sprzeciwiającą się rządom wojskowych.

Inwazja w Zatoce Świń – mająca miejsce w kwietniu 1961 inspirowana przez Stany Zjednoczone próba obalenia zainstalowanego kilka lat wcześniej na Kubie reżimu Fidela Castro. W inwazji brali udział wyszkoleni i przygotowani do walki kubańscy emigranci, którzy zostali przetransportowani na Kubę w rejon Zatoki Świń. Operacja zakończyła się fiaskiem.

Contras – prawicowe ugrupowanie partyzanckie walczące w latach 80-tych XX wieku przeciwko rządzącemu w Nikaragui lewicowemu Sandinowskiemu Frontowi Wyzwolenia Narodowego. Contras wspierani byli przez Stany Zjednoczone.

2. Zalecana literatura:

M. Fatalski, *Widmo rewolucji. Polityka USA wobec Ameryki Południowej 1961 – 1968*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2011

M. Fatalski, *„Dyktatura totalna": podstawy reżimu Rafaela Trujillow Dominikanie (1930-1961)*, Ameryka Łacińska tom 30, numer 1(115), 2022

M. Fatalski, *USA i odrodzenie lewicowego populizmu w Ameryce Łacińskiej* [w:] *Ameryka Łacińska w stosunkach międzynarodowych* red. M. Lisińska, B. Beliavska, Kraków 2015

K. Derwich, *Instrumenty polityki zagranicznej USA wobec państw Ameryki Łacińskiej 1945-2000*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2010

K. Derwich, *Interwencja zbrojna jako instrument demokratyzacji w latynoamerykańskiej polityce USA* [w:] *Amerykańska Demokracja w XXI wieku*, red. A. Mania, P. Laidler, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2006

J. Smith, *The United States and Latin America: A History of American Diplomacy*, 1776-2000, Routledge 2005

G. Grandin, *Empire's Workshop: Latin America, the United States, and the Making of an Imperial Republic*, Picador 2021

B.H. Crandall, R.C. Crandall, *„Our Hemisphere"?: The United States in Latin America, from 1776 to the Twenty-First Century*, Yale University Press 2021

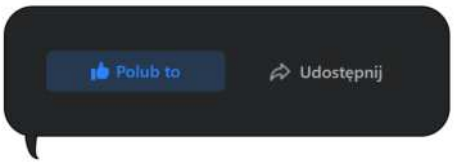
3. Cele dydaktyczne:

- Rozszerzenie poziomu wiedzy dotyczącej współczesnych stosunków międzynarodowych w Zachodniej Hemisferze (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Wyposażenie w umiejętności interpretacji dotyczące analizy założeń polityki zagranicznej (odniesienie do PRK P6S_WK)

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: USA – Ameryka Łacińska. Skomplikowane relacje

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/channel/UCsFKYGMlBdRQ4BtIkXQ-GGA/featured
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Luiz Inácio Lula da Silva, aut. PSB Nacional 40 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Abertura_oficial_do_XV_Congresso_Constituinte_da_Autorreforma_do_PSB_-_52038343913.jpg (lic. CC Attribution 2.0 Generic) str. 2

[2] Jair Bolsonaro, aut. Isac Nóbrega/PR, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Official_portraits_of_Jair_Bolsonaro#/media/File:Jair_Bolsonaro_em_24_de_abril_de_2019_(1).jpg (lic. CC Attribution 2.0 Generic) str. 3

[3] Rafael L.Trujillo, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rafael_L._Trujillo_en_la_silla_presidencial.jpg str. 4

[4] Omar Torrijos Herrera i Jimmy Carter po podpisaniu traktatu panamskiego, 1977, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jimmy_Carter_and_Omar_Torrijos#/media/File:Jimmy_Carter_and_General_Omar_Torrijos_shake_hands_after_signing_the_Panama_Canal_Treaty._-_NARA_-_176083.tif str. 4

[5] Para prezydencka: Juan Perón i Izabelita Perón, 1973, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Mar%C3%ADa_Estela_Mart%C3%ADnez_de_Per%C3%B3n#/media/File:Anuncio_de_victoria_de_la_f%C3%B3rmula_Per%C3%B3n_-_Per%C3%B3n,_1973.png str. 5

[6] Allen Dulles, szef amerykańskiego wywiadu, utracił stanowisko po inwazji w Zatoce Świń, https://pl.wikipedia.org/wiki/Allen_Dulles#/media/Plik:Allen_w_dulles.jpg str. 5